

Posudek na doktorskou disertační práci Jany Sehnálkové:

„Strategická nejednoznačnost: Americká politika vůči Tchaj-wanu od r. 1987“

Institut mezinárodních studií, Fakulta sociálních věd UK

V Praze, 2019

Charakteristika posuzované práce

Autorka ve své práci analyzuje americkou politiku vůči Tchaj-wanu. Postavení Tchaj-wanu v mezinárodních vztazích a jeho geopolitický význam coby trvale sporný bod v americko-čínské agendě patří k velmi sledovaným tématům současné mezinárodní politiky, tudíž tematická relevance této disertační práce je evidentní.

Konceptuálním východiskem studie je politika *strategické nejednoznačnosti (strategic ambiguity)*. Hlavní výzkumný koncept práce *strategické nejednoznačnosti* je sice výstižný a využitelný, ale také poněkud obecný a vágní, nacházet v zahraniční politice států *nejednoznačnost* v chování aktérů je častým zjištěním nesdělujícím zásadní objevy. Práce se jeví jako velmi solidní historický přehled pokrývající několik desetiletí, je pojata jako empirický analyzující výklad, ve kterém sleduje motivy aktérů, indikátory a hybné síly změn, avšak nevede teoretizující debatu s možnými teoretickými přístupy v oboru mezinárodních vztahů (např. realismus, neorealismus, liberálně-idealistický směr, konstruktivismus). Jako určitý koncept pro sledování trojúhelníku USA, ČLR a Tchaj-wan lze vzít autorkou přejatý *pivotal deterrence*, který umožňuje zkoumat v nějakém systematickém vzorci soupeření dvou velmocí a jednoho státu v roli nárazníkového bodu. V průběhu textu se pak toto trojúhelníkové schéma objevuje spíše implicitně, bez konkrétního teoretizujícího rozpracování.

Metodologie: práce je zpracována podle chronologické posloupnosti, začíná (kapitola první) normalizací americko-čínských vztahů v 70. letech minulého století, následující kapitoly sledují období prezidentů G. Bushe, Clintona, G.W. Bushe, a poslední kapitola se věnuje administrativě prezidenta Obamy. Časový rámec práce už nepřibírá období prezidenta Trumpa, které by s ohledem na podstatné změny v americké zahraniční politice i politice vůči ČLR přinesly nová a důležitá témata, nicméně s ohledem na rozsah práce a časové omezení a dostupnost aktuálních dat je toto omezení akceptovatelné.

Hodnocení práce:

Jedná se o velmi solidní přehled historie americko-tchajwanských vztahů v kontextu americko-čínské agendy, který zahrnuje dlouhé časové období; současně lze tuto extenzivní práci chápat jako určitý nedostatek: práce je v širokém tematickém rozpětí tzv. „o všem“, aniž by dávala možnost soustředit se podrobněji na více specifické téma. Jako souhrnný informativní a analytický materiál, vhodný zejména například pro studenty a začínající autory, je vynikajícím přínosem, ale i třeba v podobě česky psané monografie by dle mého názoru obstála jako doposud nejlepší česky psaná publikace o Tchaj-wanu a jeho vztazích na USA; jako vědecké dílo, které by přinášelo nové objevy už méně. Odmítnout tuto práci však nechci a nemohu. Jedná se spíše o typ práce kvalitně sumarizující velké množství zahraniční literatury. S tím souvisí jedna z hlavních otázek pro recenzenty: kde je vlastně největší přidaná hodnota této práce?

Stylisticky je práce kvalitní, dosvědčující značnou rutinu autorky coby výtečné přednášející i publikující autorky. Text práce má nezřídka narativní a extensivní charakter. Výběr použité literatury je vynikající, patří k přednostem této práce. Text pracuje také s primárními zdroji – dokumenty, projevy, takže nelze vytýkat neúměrné množství zdrojů druhotných.

Otázkou je, jaký teoretický přínos práce nabízí, zvolený koncept strategické nejednoznačnosti působí sice realisticky (realismus, neorealismus), co jiného lze ve vztazích Tchaj-wanu balancujícího mezi dvěma velmocemi vlastně čekat, avšak co je nakonec výsledným přínosem? Dá se v tomto textu vyvodit nějaký teoretizující závěr, zda převažuje argumentace stavící na nutnosti formulovat strategii USA vůči Číně více směrem k liberálním či (neo)realistickým strategiím? S ohledem na fluktuace americké politiky vůči ČLR a Tchaj-wanu se v souvislosti se závěrem práce nabízí otázky, že zahrnutí faktoru prezident Trump by přece jen dalo ucelenější obraz, protože zahraniční politika USA v Asii v době Trumpovy administrativy přece jen přinesla určité posuny a někdy i překvapení, například v ústupu od multilateralismu, projektu Transpacifického partnerství a v příklonu k většímu tlaku na spojence – na Japonsko a Korejskou republiku. Pak by stálo zato tuto dodatečnou otázku otevřít alespoň v diskusi při obhajobě, protože toto vychýlení od kontinuity může naznačit více, než jenom srovnání období prezidentů G. Bushe, Clintona, G.W. Bushe a Obamy.

Celkově je tato práce velmi kompletní, obsáhlá, dobře strukturovaná a organizovaná sumarizace hlavních poznatků o mezinárodním postavení Tchaj-wanu ve strategickém trojúhelníku Tchaj-wan - ČLR-USA. Výběr literatury je reprezentativní a aktuální. Přínosnou částí textu je také mapování rolí politických a lobbistických aktérů ve formování americké a tchajwanské politiky. Obsáhlý charakter textu je podtržen chronologickou návazností kapitol, práce je do značné míry (příznaně) historií americké politiky vůči Tchaj-wanu. V závěru postrádám jasnější sdělení, co text vlastně vyvozuje, co je

výsledným objevem, spíše podává *review* toho, co jiní (anglofonní) autoři publikovali. Z metodologického hlediska se také naskýtá otázka, co vlastně lze srovnáním agend zmíněných prezidentů a jejich aparátů vysledovat jako výstup: co měli společného, jak by se jejich agendy daly souhrnně charakterizovat a hodnotit, případně jestli z toho lze vyvodit nějaké obecnější teoretizující závěry? Závěr místo toho upřednostnil vysvětlit čtenáři „co kdo chce“, tj. jaké jsou cíle a motivace zemí sledovaného trojúhelníku.

Přesto mohu text disertační práce shledat jako výborný komentovaný přehled o tchajwanské problematice, s výbornými odkazy na literaturu a s přesvědčivým analyzujícím vhledem. Spíše než inovativní vědecká práce s mezinárodním přesahem se tento text jeví jako kvalitní studijní materiál, přínosem by byla i publikace ve formě česky psané monografie. Tuto disertační práci k obhajobě doporučuji. K diskusi při obhajobě navrhuji, aby autorka sama shrnula hlavní přínosy své práce nad rámec již publikované relevantní literatury. Druhou otázkou je reflexe z pohledu změn, které přinesla politika prezidenta Trumpa.

V Praze 23.8.2019

Posudek vypracoval Rudolf Fürst, Ph. D

Výzkumný pracovník Ústavu mezinárodních vztahů v Praze.

Podpis.....